

Investerings door bouwbedrijven

Investments by building industry

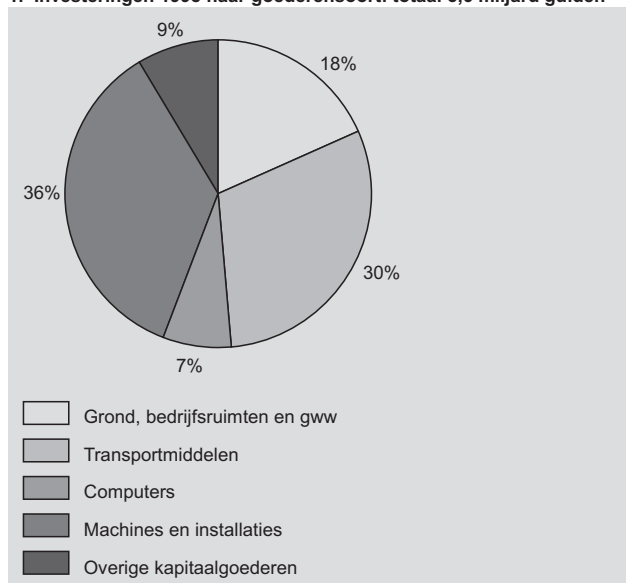
André Meurink

Jaarlijks meet het CBS hoeveel er wordt geïnvesteerd door bedrijven in de Bouwnijverheid. De gegevens hiervoor worden verkregen uit twee verschillende bronnen. De grotere bedrijven ontvangen de uitgebreide enquêteformulieren investeringen in vaste activa in de nijverheid. De kleine bedrijven wordt op het formulier voor de Productiestatistiek in verkorte vorm gevraagd naar de in het afgelopen jaar geïnvesteerde bedragen. Bij elkaar gevoegd geven deze twee bronnen een overzicht van de investeringen door alle bouwondernemers. Of anders gezegd, een overzicht van de waarde van de in een verslagjaar door alle bouwondernemers in gebruik genomen productiemiddelen (nieuw of tweedehands).

Ontwikkeling investeringen tussen 1995 en 1998

In tabel 1 zijn de investeringen opgenomen van alle bedrijven die actief zijn of waren in de jaren 1995 tot en met 1998. Gedurende die periode is het investeringsniveau van de totale branche jaar op jaar gestegen. Per bedrijfsgroep zijn echter verschillende ontwikkelingen te herkennen; niet overal is sprake van *voortdurende* groei. In 1998 bereikt de branche een investeringsniveau van 3,6 miljard gulden en dat is ruim 36% meer dan in 1995. Door de jaren heen investeren de ondernemers vooral in vervoermiddelen en in machines en installaties. De verdeling van de totale investeringen in 1998 over de soorten activa is afgebeeld in grafiek 1.

1. Investerings 1998 naar goederensoort: totaal 3,6 miljard gulden

Investerings naar soorten productiemiddelen

De verdeling naar soorten activa is dooreengenomen door de jaren heen voor de totale branche vrij constant. Echter afhankelijk van de aard van hun werkzaamheden worden door ondernemers

Tabel 1
Investerings in materiële vaste activa, naar bedrijfsgroep en soorten activa

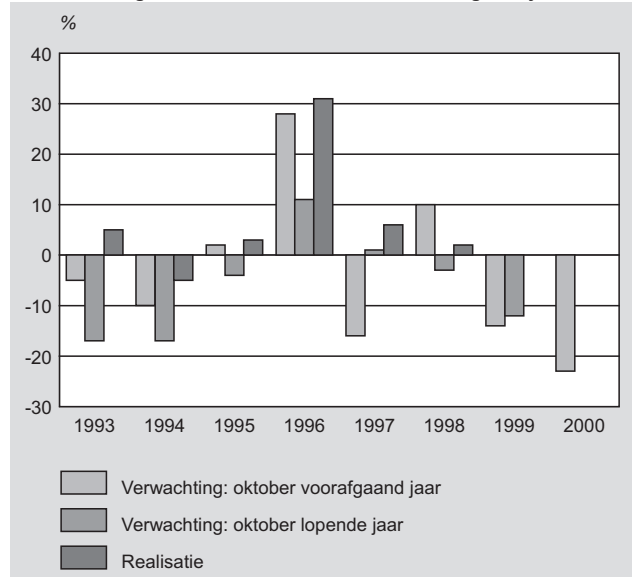
	Totaal	Grond en terreinen, bedrijfsruimten, GWW	Vervoermiddelen	Computers	Machines en installaties	Overige materiële vaste activa
<i>mln gld</i>						
Totaal Bouwnijverheid						
1995	2 649,0	565,4	788,5	154,7	901,1	239,4
1996	3 404,1	837,0	1 030,8	155,5	1 118,7	262,0
1997	3 497,2	676,0	979,3	197,3	1 379,6	265,0
1998	3 605,4	660,0	1 096,2	260,3	1 282,0	306,9
Bouwrijp maken van terreinen						
1995	168,6	32,4	34,1	2,0	88,4	11,9
1996	228,2	27,8	44,8	1,7	141,0	13,0
1997	215,9	29,0	44,8	1,2	132,1	8,7
1998	311,5	37,9	57,9	2,1	201,3	12,3
B&U-bouw; GWW-bouw (excl. grondverzet)						
1995	1 553,2	362,6	436,0	76,0	553,9	124,7
1996	1 897,3	505,6	521,6	70,7	639,9	159,5
1997	2 022,1	364,1	494,9	101,3	914,7	147,1
1998	1 859,4	341,7	535,3	147,2	677,0	158,1
Bouwinstallatiebedrijven						
1995	401,7	76,1	141,6	56,2	79,7	48,3
1996	621,2	152,9	253,0	67,8	92,4	55,1
1997	565,0	124,3	223,6	73,0	79,6	64,5
1998	680,0	152,9	233,5	79,4	136,2	78,1
Afwerken van gebouwen						
1995	317,2	78,4	131,6	16,7	68,3	22,2
1996	401,6	138,4	151,5	13,8	81,5	16,3
1997	434,9	151,5	150,1	19,7	84,1	29,6
1998	492,8	116,3	203,8	28,6	110,3	33,7
Verhuur bouw-, sloopmachines met personeel						
1995	208,1	15,9	45,2	3,8	110,9	32,3
1996	255,8	12,2	59,9	1,6	163,9	18,2
1997	259,2	7,0	65,9	2,0	169,2	15,1
1998	261,7	11,2	65,6	3,0	157,2	24,7

uit verschillende onderdelen van de bouw andersoortige productiemiddelen aangeschaft. Het aandeel van de afzonderlijke soorten activa zal daarom dus per bedrijfsgroep verschillen van de gemiddelden die in grafiek 1 staan vermeld. Bouwinstallatiebedrijven investeren in 1998 bijvoorbeeld relatief veel in computers (bijna 12%) en relatief weinig in machines en installaties (ruim 14%). Daarentegen investeren de verhuurders van bouw- en sloopmachines met personeel en de grondverzetbedrijven (bouwrijp maken) juist relatief veel, rond 60% in 1998, in machines en installaties. Computers zijn, gelet op het geringe aandeel in de investeringen, nauwelijks nodig voor het uitvoeren van laatst genoemde activiteiten.

Verwachte investeringen

De grotere bouwbedrijven, met minimaal 10 werknemers, wordt elk najaar ook steekproefsgewijs naar hun verwachte investeringen gevraagd. Dit betreft dan zowel het verwachte investeringsniveau voor het lopende jaar, alsook een schatting van de investeringen voor het komende jaar. Zo zijn er voor de investeringen in een bepaald jaar drie uitkomsten: twee verwachtingen en één realisatie. In grafiek 2 zijn de uitkomsten van de enquête investeringsverwachtingen weergegeven, samen met de definitieve investeringscijfers.

2. Verwachtingen en realisatie mutaties t.o.v. voorafgaand jaar

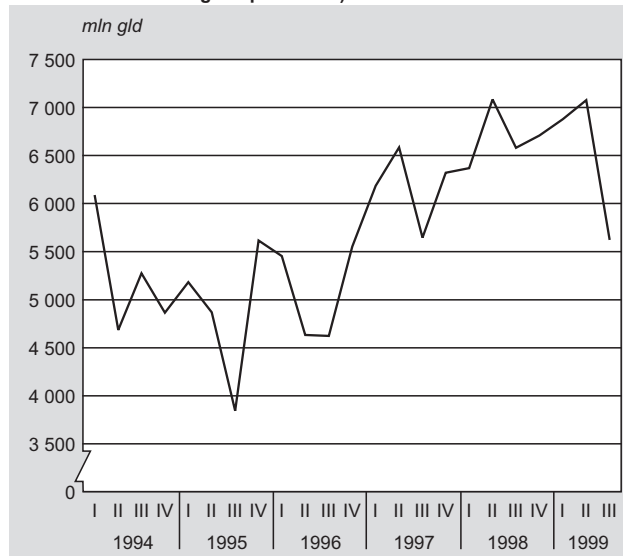

Uit de grafiek blijkt dat het voor de ondernemers in de bouwnijverheid zeer moeilijk is om, zelfs in oktober van het lopende jaar, een goede schatting te geven voor de investeringen. In de meeste jaren onderschatten de ondernemers het uiteindelijk gerealiseerde investeringsniveau. Dit verschijnsel doet zich niet voor in de industrie¹⁾. Wellicht dat de ondernemers in de bouwnijverheid pas zeer laat in het jaar weten hoe groot het investeringsbudget is.

Grafiek 3 geeft de waarde weer van de door architecten ontvangen opdrachten. Opmerkelijk is hoezeer die waarde kwartaal op kwartaal fluctueert. In de beschouwde periode is echter sinds 1995 grosso modo een stijgende lijn te ontdekken.

Uiteindelijk komen de bouwopdrachten terecht bij de bouwnijverheid. Aangenomen mag worden dat er enige relatie²⁾ bestaat tussen bouwopdrachten en investeringen. Zo kan het zijn dat de toevloed van opdrachten aan architecten in 1996–1998 aanleiding was voor de bouwnijverheid om relatief veel te investeren. De groeistagnatie in 1998 en de ongekend scherpe daling van de opdrachten in 1999 kunnen daarentegen de negatieve investeringsverwachtingen voor 1999 en 2000 kunnen verklaren.

3. Kosten gebouwen in voorbereiding (totaalwaarde van door architecten ontvangen opdrachten)

Motieven voor investeringen

Naast hun verwachte investeringen wordt aan dezelfde bedrijven in de Bouwnijverheid ook gevraagd naar hun belangrijkste motieven om te investeren. Hierbij kunnen ze kiezen uit: uitbreiding van de productiecapaciteit, vervanging, efficiencyverbetering, milieu-investeringen of overige motieven. De twee belangrijkste redenen voor de investeringen in de Bouwnijverheid zijn vervanging en uitbreiding. Samen bepalen deze doorgaans ruim 85 procent van de investeringen. In tabel 2 is het relatieve aandeel van deze beide motieven opgenomen voor de periode 1993–2000. Voor het verslagjaar 1999 zijn tevens uitkomsten opgenomen van een verwachting uit een voorgaand jaar (i.c. oktober 1998). Vergeleken met de meest recente uitkomsten valt op dat uitbreiding 'ten koste van' vervanging aan belang heeft gewonnen. Bovendien blijkt dat de grotere bedrijven meer op uitbreidingsinvesteringen gericht zijn dan de kleinere.

Tabel 2
Belangrijke investeringsmotieven

Jaar		Ver- vanging	Uit- breiding	Effi- ciency
		%		
1993	Alle bedrijven	67	19	9
1994	Alle bedrijven	60	27	8
1995	Alle bedrijven	64	20	10
1996	Alle bedrijven	63	24	6
1997	Alle bedrijven	65	22	10
1998	Alle bedrijven	57	28	9
1999 ¹⁾	Alle bedrijven	63	22	8
1999	Alle bedrijven	46	44	10
	Bedrijven met 10–99 werknemers	61	23	10
	Bedrijven met 100 en meer werknemers	45	45	6
2000	Alle bedrijven	50	35	9
	Bedrijven met 10–99 werknemers	67	18	7
	Bedrijven met 100 en meer werknemers	49	36	10

¹⁾ Uitkomsten volgens steekproef in oktober 1998.

N.B. Bedrijven met minder dan 10 werknemers zijn niet in de steekproef opgenomen.

Bedrijven zonder personeel

Voor de investeringen door bedrijven zonder personeel (de ZZP'ers) is een schatting gemaakt. Binnen de totale bouwnijverheid laat deze groep bedrijven in aantal een flinke stijging zien. Het

aandeel in de totale investeringen laat daarentegen geen groei zien en fluctueert in de periode 1995–1998 rond de 7%. Binnen de bedrijfstgroep 'afwerken van gebouwen' is het aandeel van investeringen door bedrijven zonder personeel in 1998 met 18% aanmerkelijk hoger dan het gemiddelde (7%). Van bedrijven zonder personeel geeft grafiek 4 de waarde van de geschatte investeringen in de verschillende bedrijfstgroepen. Verder bevat de grafiek het aandeel van de investeringen door bedrijven zonder personeel in de totale investeringen hun eigen bedrijfstgroep.

Noten in de tekst

- ¹⁾ Zie Industriemonitor februari 2000, Investeringsverwachtingen in de industrie 1999 en 2000.
- ²⁾ De relatie tussen opdrachten aan architecten en investeringen door de bouwnijverheid is niet onderzocht. De in dit artikel bedoelde relatie is ingegeven door veronderstelde causaliteit.

De auteur is werkzaam bij de sector Conjunctuur en technologie van de divisie Landbouw, Nijverheid en Milieu

4. Investerings 1998 door bedrijven zonder personeel

